

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет іноземної філології

Кафедра німецької мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ В.В. Кобильник

_____ 20 ____ р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

для підготовки фахівців *другого (магістерського) рівня вищої освіти*

за освітньою програмою *Німецька мова і зарубіжна література*

спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (німецька))*

галузі знань *01 Освіта/Педагогіка*

денної форми навчання

факультету *іноземної філології*

Розробники програми: Калинюк Т.В, кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри німецької мови;
Боднарчук Т.В., кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри німецької мови.

Затверджено на засіданні кафедри німецької мови

Протокол № 9 від 27 серпня 2020 року

Завідувач кафедри

Т.В. Калинюк

_____ 20__ р.

Схвалено науково-методичною радою факультету іноземної філології

Голова науково-методичної ради факультету іноземної філології

Т.М. Петрова

Протокол № _____ від _____ 20__ року

1. ВСТУП

Наскрізна програма практики – основний навчально-методичний документ, що регламентує мету, зміст, послідовність і терміни проведення практик, підведення їх підсумків і містить конкретні рекомендації щодо видів, форм і методів якості підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (німецька))* галузі знань *01 Освіта/Педагогіка* денної / заочної форми навчання за освітньою програмою *Середня освіта (Німецька мова і зарубіжна література)*.

Наскрізна програма укладена відповідно до таких документів:

- Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами) (затверджене вченою радою КПНУ імені Івана Огієнка 26.02.202 р., протокол № 2, введений в дію наказом в.о. ректора № 25-ОД від 26.02.2020).

- Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (затверджене вченою радою КПНУ імені Івана Огієнка 30.05.2018 р., протокол № 5, введений в дію наказом ректора № 62-ОД від 30.08.2018).

- Освітньо-професійна програма та навчальний план підготовки магістрів спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (німецька))* денної / заочної форми навчання галузі знань *01 Освіта/Педагогіка*.

- Накази та листи Міністерства освіти і науки України щодо організації та проведення практики студентів.

- Накази та розпорядження по Кам'янець-Подільському національному університету імені Івана Огієнка щодо організації та проведення практики студентів.

Практика – невід'ємна складова освітньо-професійної програми підготовки фахівців, основним завданням якої є практична підготовка здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня до виконання фахових обов'язків. Практиці відводиться значна роль у підготовці висококваліфікованого, соціально зрілого, творчого вчителя німецької, англійської мов та зарубіжної літератури. Відповідно до зростаючих потреб суспільства фахівець-філолог повинен досконало володіти предметом, мати високий рівень професійної практичної підготовки, ерудиції, ефективно застосовувати набуті знання та навички в роботі та постійно працювати над підвищенням своєї майстерності й загальної культури.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИК, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПОВИННІ БУТИ СФОРМОВАНІ У ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ КОЖНОГО ВИДУ ПРАКТИК

Практична підготовка здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістр спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (німецька))* галузі знань *01 Освіта/ Педагогіка* має на меті забезпечення здатності

випускника здійснювати професійну діяльність після закінчення терміну навчання.

Завдання практичної підготовки – формування інтегральних, загальних і спеціальних (фахових, предметних) *компетентностей*, а саме:

Інтегральна компетентність: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філології, педагогіки, психології вищої школи та професійної діяльності, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- Знання та розуміння теоретичних засад і актуальних проблем та реалізації інноваційних технологій з педагогіки та психології вищої школи.
- Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності.
- Здатність до адаптації та практичних дій у нових і невизначених ситуаціях навчально-педагогічного процесу.
- Вміння виявляти та вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення в умовах динамічних інформаційних змін.
- Володіння інноваційними технологіями в галузі освіти.
- Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.
- Здатність до навчально-наукової діяльності у ситуаціях мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність реалізувати комунікативно-навчальну, виховну, розвивальну, освітню, гностичну, конструктивно-планувальну, організаторську функції у процесі навчання німецької мови у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;
- здатність до формування навчальних умінь учнів закладів загальної середньої освіти і студентів закладів вищої освіти в оволодінні іншомовною, мовленнєвою, соціокультурною та стратегічною компетентностями;
- здатність до аналізу складних явищ зарубіжної літератури в процесі її навчання у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;
- здатність розуміти та використовувати мову, що вивчається в усній та письмовій формах для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах діяльності;
- здатність до застосування психофізіологічних механізмів сприйняття усного та писемного німецького та англійського мовлення при роботі з різножанровими та різностильовими текстами;

- закріплення, поглиблення, інтегрування теоретичних знань у процесі їх практичного використання для вирішення конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань у профільній середній школі;
- здатність визначати та аналізувати особливості граматичної форми, значення та вживання мовних одиниць, зіставляти лексико-граматичні явища іноземної мови з їх еквівалентами у рідній мові;
- здатність реалізувати комунікативно-навчальну, виховну, розвивальну, освітню, гностичну, конструктивно-планувальну, організаторську функції у процесі навчання англійської мови у закладах загальної середньої освіти.

За результатами проходження практики студент повинен:

- знати специфіку роботи науково-педагогічного працівника у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;
- критично оцінювати власну навчальну та професійно-дослідницьку діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення;
- володіти основами теорії формування комунікативної компетентності учнів та студентів на уроках і практичних заняттях з німецької мови;
- застосовувати знання методики навчання зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;
- застосовувати знання німецької мови у чотирьох видах мовленнєвої діяльності; адаптувати своє мовлення до конкретних умов та ступеня навчання.

3. СТРУКТУРА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Навчальним планом спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка передбачені такі види практик:

№ з/п	Шифр за навч. планом	Курс	Семестр	Назва практики	Кількість кредитів / годин	Тривалість	Форма контролю
1.	ПП 07.01	1	2	Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня	6/180	4 тижні	Диференційований залік
2.	ПП 07.02	2	3	Виробнича педагогічна асистентська практика	4,5/135	3 тижні	Диференційований залік
Всього практики					10,5/315	7 тижнів	

4. БАЗИ ПРАКТИК

Визначення баз практики здійснюється на основі прямих договорів. Студенти можуть самостійно, за погодженням з керівництвом університету (факультету), підбирати для себе базу практики і пропонувати її.

Базою *виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня* є заклади загальної середньої освіти III ступеня міста Кам'янця-Подільського та інших міст та сіл України, які володіють достатньою методичною базою для того, щоб забезпечити якісну підготовку фахівців за профілем, і таким чином відповідають програмним вимогам практики. Для здійснення безпосереднього науково-методичного керівництва та консультування для кожного здобувача вищої освіти призначаються досвідчені викладачі відповідних кафедр університету.

Базою *виробничої педагогічної асистентської практики* студентів є кафедра німецької мови факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, а також факультети інших ЗВО III-IV рівнів акредитації, які здійснюють підготовку викладачів німецької мови та зарубіжної літератури. Кафедра німецької мови володіє достатньою методичною базою для того, щоб забезпечити якісну підготовку фахівців за профілем, і таким чином відповідає програмним вимогам практики. Загальне керівництво практикою магістрантів здійснює завідувач кафедри. Для здійснення безпосереднього науково-методичного керівництва та консультування для кожного магістранта призначається досвідчений викладач, доцент кафедри німецької мови.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня

Завдання виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня реалізуються у три етапи: 1-й – організаційний, 2-й – основний, 3-й – підсумковий.

Організаційний етап

1. *Настановча конференція.* Участь у настановчій конференції здобувачів освітнього ступеня «магістр» факультету іноземної філології; одержання направлень для проходження практики, настанов щодо її організації, ознайомлення з закладом загальної середньої освіти та класами, у яких виконуватимуться обов'язки вчителя німецької та англійської мов і зарубіжної літератури.

2. *Вивчення основної документації.* Ознайомлення з діяльністю бази практики, специфікою організації освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти, нормативними документами, які регламентують його роботу

(класний журнал, розклад уроків, календарно-тематичний план учителів німецької та англійської мов і зарубіжної літератури тощо).

3. **Складання індивідуального плану практики.** Складання індивідуального плану виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня відповідно до змісту робочої програми виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня (навчально-виховна, організаційна та науково-дослідницька робота) та узгодження його з керівниками практики. Індивідуальний план затверджується керівниками практики до кінця першого тижня проходження практики.

4. **Узгодження** з керівниками практики від кафедр розкладу консультацій.

Основний етап

Німецька мова

1. **Спостереження та аналіз.** Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти III ступеня (уроки німецької мови та позакласні заходи).

Уроки, які відвідують практиканти, узгоджуються з учителями та керівниками практики від кафедри.

В обов'язковому порядку здобувач вищої освіти повинен відвідувати уроки вчителя німецької мови колеґ-практикантів та проаналізувати 1 урок колеґи-практиканта.

2. **Розробка та проведення уроків.** Самостійна розробка та проведення уроків німецької мови відповідно до розкладу уроків.

Студент-практикант має провести не менше 4-х уроків німецької мови згідно розкладу уроків у закріпленому за ним класі у присутності вчителя або методиста (студента допускають до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку, підписаного вчителем або методистом) та розробити конспект і провести не менше 1 позакласного заходу з німецької мови.

Плани уроків та позакласного заходу разом із навчально-методичними матеріалами додаються до звіту з практики.

Конспекти уроків та позакласних заходів подаються на перевірку керівнику практики не пізніше, як за два дні до їх проведення. У щоденнику практики повинні бути записи про відвідані та проведені заняття.

3. **Виготовлення роздаткового матеріалу та унаочнення.** Розробка тестів або завдань на уроки німецької мови із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

4. **Взаємовідвідування.** Здобувач має відвідати уроки, що проводять студенти-практиканти, та брати участь в їх аналізі; відвідати позакласні заходи з німецької мови, які проводять практиканти, і взяти участь в їх аналізі.

Англійська мова

1. **Розробка та проведення уроків** англійської мови (за розкладом,

але не менше *трьох*) за підписами вчителя-предметника і/або методиста кафедри.

2. **Відвідування та аналіз уроків** англійської мови, що проводяться студентами-практикантами.

Зарубіжна література

1. **Відвідування уроків** зарубіжної літератури в 10-11 класах, їх аналіз (разом з керівниками та самостійно).

2. **Проведення** не менше 8 уроків із зарубіжної літератури, 2 з яких – залікові.

3. **Проведення позаурочного заходу** із зарубіжної літератури.

4. **Проведення анкетування** з виявлення читацьких інтересів учнів середніх класів.

Педагогіка

1. **Ведення** щоденника практики.

2. **Підготовка та проведення** виховного заходу.

Психологія

1. **Підготовка** матеріалів до проведення психодіагностики.

2. **Аналіз** результатів та оформлення звіту.

Підсумковий етап

1. **Оформлення звітної документації.** Оформлення та подання керівникам практики на перевірку звітної документації:

- індивідуальний план студента, що ґрунтується на послідовному виконанні основних етапів практики і вимогах до неї;

- щоденник практики, в якому зафіксовано всі види виконаних здобувачем робіт (за особистим підписом) та всі проведені і відвідані уроки німецької та англійської мов і зарубіжної літератури (за підписом керівників практики)

- конспекти всіх проведених практикантом уроків, включно з наочним та роздатковим матеріалом, підписані та оцінені керівником практики;

- аналіз уроків німецької та англійської мов і зарубіжної літератури, проведених колегами-практикантами;

- конспекти позакласних заходів з доданим фото- / відеозвітом;

- звіт з практики за особистим підписом практиканта;

2. **Участь у підсумковій конференції.**

– Захист виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня.

– Підсумкова конференція з виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня.

Виробнича педагогічна асистентська практика

Завдання виробничої педагогічної асистентської практики реалізуються у три етапи: 1-й – організаційний, 2-й – основний, 3-й – підсумковий.

Організаційний етап	<p>Настановча конференція</p> <p>Вивчення основної документації</p> <p>Складання індивідуального плану практики</p>	<p><i>1. Участь у настановчій конференції здобувачів освітнього ступеня «магістр» факультету іноземної філології; одержання направлень для проходження практики, настанов щодо її організації, визначення академічної групи, в якій виконуватимуться обов'язки куратора.</i></p> <p><i>2. Ознайомлення з діяльністю бази практики, специфікою організації освітнього процесу у ЗВО, основними документами, які регламентують його роботу, з освітніми стандартами (за наявності).</i></p> <p><i>3. Складання індивідуального плану виробничої педагогічної асистентської практики відповідно до змісту програми виробничої педагогічної асистентської практики (навчально-методична, організаційна та наукова робота). У тексті плану мають бути чітко визначені:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - назви дисциплін, теми занять, які має розробити і провести здобувач освітнього ступеня «магістр», вказані курс, група, дата їх проведення; - прізвища викладачів, заняття яких планує відвідати практикант з метою спостереження та аналізу, вивчення досвіду роботи, їх теми, дати відвідування; - дата і тема проведення виховного заходу зі здобувачами вищої освіти; - участь магістранта в наукових заходах. <p style="text-align: right;">Індивідуальний план</p>
----------------------------	--	---

		<p>затверджується керівником практики до кінця першого тижня проходження практики.</p> <p>4. Узгодження з керівником днів консультацій.</p>
<p>Основний етап</p>	<p>Спостереження та аналіз</p> <p>Розробка та проведення навчальних занять</p> <p>Взаємовідвідування</p> <p>Виховна робота</p>	<p>1. <i>Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у ЗВО (лекції та практичні заняття).</i></p> <p>Дисципліни і форми занять в межах бакалаврату, які є об’єктом спостережень практикантів, узгоджуються з керівником практики.</p> <p>В обов’язковому порядку здобувач повинен відвідати чотири різних за формою заняття (лекційне та практичне).</p> <p>2. <i>Самостійна розробка та проведення лекційних і практичних занять відповідно до робочої програми навчальної дисципліни.</i></p> <p>Здобувач має провести: 2 практичних та 2 лекційних заняття.</p> <p>Тексти лекцій, плани-конспекти практичних занять разом із навчально-методичними матеріалами додаються до звіту з виробничої педагогічної (асистентської) практики.</p> <p>Плани-конспекти занять подаються на перевірку керівнику практики не пізніше, як за два дні до їх проведення. У щоденнику практики повинні бути записи про відвідані та проведені заняття.</p> <p>3. <i>Розробка тестових завдань з фахових дисциплін.</i></p> <p>4. <i>Взаємовідвідування занять (не менше трьох занять);</i></p> <p>5. <i>Виконання обов’язків куратора (наставника) академічної групи</i></p> <p>6. <i>Участь у кафедральних та факультетських заходах виховного</i></p>

	Наукова робота	<i>характеру. 7. Підготовка доповіді за матеріалами здійснюваного дослідження. 8. Підготовка наукової статті за темою дослідження.</i>
Підсумковий етап	Оформлення звітної документації Участь у підсумковій конференції	<i>1. Оформлення та подання керівникам практики на перевірку звітної документації: - <u>індивідуальний план студента</u>, що ґрунтується на послідовному виконанні основних етапів практики і вимогах до неї; - <u>щоденник практики</u>, в якому зафіксовано всі види виконаних здобувачем робіт (за особистим підписом) та всі проведені (не менше 4) і відвідані заняття (не менше 4) (за підписом керівника, відповідального викладача і т.д.) - <u>конспекти</u> всіх проведених практикантом занять (не менше 4), включно з наочним та роздатковим матеріалом, підписані та оцінені керівником практики; - <u>самоаналіз</u> 1 проведеного заняття; - <u>аналіз</u> 1 заняття, проведеного колегою-практикантом; - <u>конспект виховного заходу</u> з доданим фото-/відеозвітом; - <u>звіт з практики</u> за особистим підписом практиканта; 2. <i>Захист виробничої педагогічної (асистентської) практики.</i> 3. <i>Підсумкова конференція з виробничої педагогічної (асистентської) практики.</i></i>

Керівник практики встановлює дні консультацій на кафедрі для попередньої перевірки конспектів здобувачів-практикантів. Присутність на звітній конференції є обов'язковою, бажано надавати фото- та відеоматеріали як додаток до звітної документації.

6. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня

Виробнича педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти III ступеня складається з трьох змістових модулів:

I змістовий модуль - навчально-методична робота

1. Вивчення й аналіз основних нормативних документів, що регламентують роботу бази практики.
2. Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти III ступеня.
3. Розробка та проведення уроків німецької, англійської мов та зарубіжної літератури у 10-11 класах закладів загальної середньої освіти.
4. Розробка тестових завдань та завдань з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

II змістовий модуль - організаційна робота

1. Реалізація виховного потенціалу освітнього матеріалу під час проведення уроків.
2. Виконання під час практики обов'язків класного керівника.
3. Розробка та проведення позакласних заходів з німецької мови і зарубіжної літератури.
4. Участь у настановчій та підсумковій конференціях з виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня.
5. Оформлення та подання на перевірку звітної документації.

III змістовий модуль – дослідницька робота

1. Вивчення наукової методичної літератури з обраної теми дослідження.
2. Узагальнення досвіду навчання німецької і англійської мов та зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти III ступеня.
3. Проведення наукового спостереження, вивчення досвіду, проведення елементів експериментального дослідження за темою кваліфікаційної роботи або обраною темою дослідження.

Виробнича педагогічна асистентська практика

Виробнича педагогічна асистентська практика складається з трьох змістових модулів:

I змістовий модуль - навчально-методична робота

1. Вивчення й аналіз основних нормативних документів, що регламентують
2. роботу кафедри німецької мови (бази практики).

3. Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у ЗВО: двох лекційних і двох практичних занять.
4. Розробка та проведення чотирьох навчальних занять з фахових дисциплін.
5. Розробка тестових завдань з фахових дисциплін.

II змістовий модуль - організаційна робота

1. Реалізація виховного потенціалу освітнього матеріалу під час проведення практичних занять, у змісті розроблених текстів лекцій та планах практичних занять.
2. Виконання під час практики обов'язків куратора академічної групи.
3. Розробка та проведення одного виховного заходу з німецької мови.
4. Участь у кафедральних та факультетських заходах виховного характеру.
5. Участь у настановчій та підсумковій конференціях з виробничої педагогічної асистентської практики.
6. Оформлення та подання на перевірку звітної документації.

III змістовий модуль – наукова робота

1. Ознайомлення з основними видами наукової діяльності бази практики.
2. Підготовка доповіді з актуальних проблем освіти та германістики для участі в науково-методичному семінарі, конференції та інших наукових заходах.
3. Підготовка статті/тез доповіді за темою наукового дослідження.

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Якщо виконання завдань магістерського дослідження здобувача вищої освіти передбачає проведення фрагментів експериментального дослідження, тоді практикант узгоджує індивідуальні завдання безпосередньо із науковим керівником.

8. ВИМОГИ ДО ЗВІТІВ ПРО ПРАКТИКИ

Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня

Німецька мова

1. Індивідуальний план студента, що ґрунтується на послідовному виконанні основних етапів практики і вимогах до неї.
2. Щоденник практики, в якому зафіксовано всі види виконаних практикантом робіт (за особистим підписом) та всі проведені (не менше 4) і

відвідані уроки (не менше 2) (за підписом вчителя німецької мови або керівника практики від кафедри німецької мови).

3. Конспекти всіх проведених практикантом уроків (не менше 4), включно з наочним та роздатковим матеріалом, підписані та оцінені керівником від бази практики.

4. Самоаналіз 1 проведеного уроку;

5. Аналіз 1 уроку, проведеного колегою-практикантом.

6. Розроблені тестові завдання з німецької мови та завдання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

7. Конспект позакласного заходу з німецької мови.

8. Звіт з практики за особистим підписом практиканта з фото- та відеоматеріалами.

Англійська мова

1. Плани-конспекти уроків англійської мови (за розкладом, але не менше *шести*) за підписами вчителя-предметника і/або методиста кафедри.

2. Аналіз відвіданого уроку англійської мови, що проводив колега-практикант.

Зарубіжна література

1. Плани-конспекти всіх проведених уроків із зарубіжної літератури, в т.ч. – двох залікових уроків у розгорнутому вигляді.

2. Фрагмент уроку із застосуванням інформаційно-комунікативних (ІКТ) технологій.

3. Сценарій (план) позаурочного заходу.

4. Питання анкети з виявлення читацьких інтересів учнів. Аналіз проведеного анкетування.

Педагогіка

1. Щоденник практики.

2. План-конспект виховного заходу.

Психологія

1. Матеріали та результати проведення психодіагностики.

2. Звіт про практику.

Примітка. У випадку проходження практики дистанційно, необхідно подати відеозапис уроків, проведених здобувачем вищої освіти.

Виробнича педагогічна асистентська практика

3. Індивідуальний план студента, що ґрунтується на послідовному виконанні основних етапів практики і вимогах до неї.

4. Щоденник практики, в якому зафіксовано всі види виконаних практикантом робіт (за особистим підписом) та всі проведені (не менше 4) і відвідані заняття (не менше 4) (за підписом керівника, відповідального викладача і тощо).

5. Конспекти всіх проведених практикантом занять (не менше 4), включно з наочним та роздатковим матеріалом, підписані та оцінені керівником практики.

6. Самоаналіз 1 проведеного заняття;

7. Аналіз 1 заняття, проведеного колегою-практикантом.

8. Тести з німецької мови.

9. План-конспект позакласного заходу з німецької мови.

10. Звіт з практики за особистим підписом практиканта.

11. Матеріали наукової роботи (підготовлені тези / статтю, текст доповіді до наукової конференції).

Рекомендації до оформлення звітної документації

Матеріали виробничої педагогічної практики в ЗНЗ (виробничої) мають бути набрані на комп'ютері. Папка зі звітними документами повинна мати титульну сторінку, що містить підписи керівників практики із зазначенням посади, наукового ступеня, вченого звання, ПІБ.

Оформлення звіту здобувача вищої освіти повинне відповідати таким вимогам:

– обсяг звіту складає довільну кількість сторінок комп'ютерного набору (але не менше 3-х сторінок), бажано із фото-/та відеоматеріалами;

– текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 25 мм, правого – 10 мм;

– титульна сторінка оформлюється за встановленою формою.

Звіт повинен містити відомості про виконання здобувачем освітнього ступеня «бакалавр» усіх розділів програми практики. Обов'язковою є наявність висновків та пропозицій практиканта на основі аналізу навчально-виховного процесу.

Розділи й окремі питання звіту мають бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності та конкретизовані.

Звітну документацію здають провідному фахівцеві навчального відділу з організації практики на факультеті іноземної філології у триденний термін після її завершення.

Час та місце проведення підсумкової конференції (захист практики) оголошується додатково.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

1. Ступінь та якість виконання завдань практики;
2. Характеристика здобувача вищої освіти від бази практики;
3. Якість оформлення звітної документації.
4. Результати захисту практики перед комісією.

Зміст критеріїв оцінювання результатів проходження виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня

Критеріями оцінювання роботи практиканта є: ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь; рівень теоретичного осмислення здобувачем вищої освіти своєї практичної діяльності; рівень професійної спрямованості та соціальної активності майбутнього вчителя.

На оцінку **A (90-100 балів)** **ВІДМІННО** заслуговує практична робота магістранта, який всі або більшість уроків провів на „відмінно”, систематично і на високому рівні проводив позакласні заходи, змістовно та охайно оформив усю звітну документацію, вчасно здав її керівникові, вміло проаналізував свою роботу і роботу учнів у звіті, отримав відмінну характеристику від керівників практики від бази практики, виконав науково-методичне дослідження, відмінно захистив практику перед комісією.

На оцінки **B (82-89 балів)** та **C (75-81 бал)**, **ДОБРЕ** заслуговує магістрант, який провів уроки переважно на „добре”, зацікавлено і старанно проводив виховну роботу з учнями, правильно, охайно оформив документацію, але отримав певні зауваження від учителів-предметників, класного керівника чи методистів щодо вибору методів і прийомів навчання або виховання, ступеня володіння матеріалом, культури мовлення тощо; не досить повно проаналізував свою роботу у звіті; отримав гарні характеристики від керівників практики від бази практики, виконав науково-методичне дослідження; добре захистив звіт перед комісією.

Оцінки **D (67-74 бали)** та **E (60-66 балів)** **ЗАДОВІЛЬНО** виставляються магістранту, який виконав програму практики, але уроки проводив на „задовільно”, до роботи готувався не творчо, недостатньо використовував у своїй роботі відповідну методичну та педагогічну літературу, не зміг викликати в учнів інтерес до свого предмета, одержав переважно задовільні характеристики від керівників практики від бази практики; під час практики були зауваження від керівників практики щодо вибору методів і прийомів навчання, ступеня володіння матеріалом, культури мовлення тощо; недостатньо проаналізував свою роботу у звіті; отримав задовільні характеристики від керівників практики від бази практики; не виконав або погано виконав науково-методичне дослідження; задовільно захистив звіт перед комісією.

Оцінка **FX (35-59 балів) НЕЗАДОВІЛЬНО** ставиться магістранту, який не виконав програму практики з поважних причин (хвороба, сімейні обставини тощо), тому за рішенням комісії із захисту практика магістрантові може бути продовжена (але на термін, що вкладається у поточний семестр); або набрав за результатами діяльності менше як 60 балів з причин, що не залежали або частково залежали від нього. Рішенням комісії практика також може бути продовжена.

Оцінка **F (менше як 34 бали) НЕЗАДОВІЛЬНО** виставляється магістранту, який без поважних причин не виконав програму практики; під час уроків не володів класом, припускався помилок у фактичному матеріалі, не знав методики проведення уроків; не підготував усієї належної документації; не захищав або дуже погано захищав свій звіт перед комісією; не виконав науково-методичного дослідження.

Зміст критеріїв оцінювання результатів виробничої педагогічної асистентської практики:

Оцінка «**відмінно**» ставиться, якщо здобувач вищої освіти самостійно і грамотно в методичному та мовному аспектах спланував заняття, визначив реальні цілі, конкретні етапи заняття та методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них з урахуванням місця цього заняття в тематичній серії і в результаті запланованих ним навчальних дій досягнута мета заняття. При цьому: повністю реалізовано виховний, освітній та розвиваючий потенціал заняття; методичні прийоми раціональні і відповідають меті навчального заняття; правильно встановлено послідовність та співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ. Магістрант дає чіткі і методично грамотні установки на виконання студентами мовленнєвих дій; встановлює і підтримує засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти, раціонально розподіляє час на мовлення студентів і викладача; проводить заняття німецькою мовою, адаптуючи свій іншомовний досвід до рівня вимог програми та можливостей студентів, раціонально користується рідною мовою; застосовує різноманітні прийоми активізації студентів на занятті і здійснює індивідуальний підхід до них; раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них; методично грамотно організує і проводить дидактичні ігри; вміє викликати інтерес до дій, що виконуються на занятті; раціонально використовує наочні посібники, роздатковий дидактичний матеріал. Методично правильно аналізує відвідані заняття. Стаття/тези та доповідь відповідають вимогам до змісту та технічного оформлення. Звіт подано і визначений термін, його зміст містить результати виконання усіх завдань практики та пропозиції щодо її удосконалення; в щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження виробничої педагогічної (асистентської) практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від фахової кафедри – «відмінно». Впевнено й аргументовано представлено звіт на підсумковій конференції.

Оцінка «добре» ставиться, якщо здабувач вищої освіти переважно самостійно і грамотно в методичному та мовному аспектах спланував заняття, визначив реальні цілі, конкретні етапи заняття та методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них з урахуванням місця цього заняття в тематичній серії і в результаті реалізації запланованих ним дій мета заняття досягнута в цілому, але план виконано неповністю. При цьому: не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвиваючий потенціал заняття; методичні прийоми раціональні і відповідають меті навчального заняття; в основному правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ. Магістрант дає чіткі і методично грамотні установки на виконання студентами мовленнєвих дій; встановлює та підтримує засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти, проте не завжди раціонально розподіляє час на мовлення студентів і викладача; проводить заняття іноземною мовою, іноді робить несуттєві мовні помилки, які сам виправляє; використовує різноманітні прийоми активізації всіх студентів на занятті, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них; раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи; в основному методично грамотно організовує і проводить дидактичні ігри; уміє викликати інтерес до більшості видів роботи, що проводяться на занятті; використовує наочні посібники, роздатковий дидактичний матеріал, але методика їх використання не завжди раціональна. Відвідані заняття аналізує в цілому методично правильно, проте допускає незначні помилки та неточності. Стаття / тези, доповідь і звітна документація оформлена відповідно до вимог, але зі незначними огріхами. У щоденнику здобувача-практиканта зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від випускової кафедри – «добре». Захист звіту на підсумковій конференції аргументований, але зі деякими неточностями, які здобувач сам виправляє.

Оцінка «задовільно» ставиться, якщо здобувач вищої освіти, враховуючи рекомендації керівника практики загалом правильно в методичному та мовному аспектах спланував заняття, визначив цілі, конкретні етапи та методичні прийоми для їх досягнення на кожному з них, але в результаті виконання запланованих навчальних дій мета досягнута неповністю. При цьому: не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвиваючий потенціал заняття; методичні прийоми не завжди раціональні, не відповідають меті навчального заняття; мають місце порушення послідовності і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ. Магістрант недостатньо чітко дає установки на виконання студентами мовленнєвих дій; встановлює одноманітні мовленнєві контакти і значно порушує розподіл часу на мовлення вчителя та студентів; часто користується рідною мовою під час уроку, допускає помилки в іншомовному мовленні; недостатньо володіє способами активізації студентів на занятті і не здійснює індивідуальний підхід до них; нераціонально використовує фронтальні,

групові та індивідуальні форми роботи; не завжди методично грамотно проводить дидактичні ігри; вміє викликати інтерес до деяких видів роботи на занятті. Під час аналізу відвіданих занять допускає помилки та неточності. Стаття/тези, доповідь не відповідає вимогам до змісту та технічного оформлення. Звітна документація не повністю оформлена або з помилками; представлений звіт відповідає вимогам програми практики, але має неточності за структурою і змістом. Щоденник містить не повний аналіз змісту роботи. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно». Захист звіту на підсумковій конференції поверховий, з неточностями.

Оцінка «незадовільно» - здобувач не виконав програму практики, володіє теоретичними знаннями з німецької мови, методики викладання німецької мови у ЗВО на низькому рівні. Аналіз відвіданих занять методично неправильний. Основні форми занять і виховний захід не проведені. Зміст статті/тез, доповіді запозичено з Інтернету без особистого опрацювання. Звітна документація оформлена частково. Частина обов'язкових елементів звіту та щоденник відсутні. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «незадовільно». Здобувач не захистив звіт у визначені терміни.

10.МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Виробнича педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти III ступеня

Оцінка за проходження виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня є комплексною. Максимальна кількість балів – **100 балів**. Оцінювання виконання кожного завдання відбувається за 12-бальною шкалою, які згодом переводяться за формулою у відповідну кількість балів, яка визначена даною робочою програмою, зокрема:

Німецька мова

<i>Вид діяльності студента під час практики</i>	<i>Бали</i>	
1. Планування і проведення уроків з німецької мови	50	
2. Планування і проведення позаурочного заходу	20	
3. Оформлення звітної документації, а саме:	25	
- конспектів уроків;		8
- наочності;		3
- конспекту позаурочного заходу;		5
- індивідуального плану, щоденника у частині, що стосується викладання німецької мови, звіту;		6
- науково-методичного повідомлення на конференцію.		3
4. Захист звіту перед комісією	5	
<i>Загалом</i>	100	

Англійська мова, зарубіжна література

<i>Вид діяльності студента під час практики</i>	<i>Вагові бали</i>	
1. Планування і проведення уроків з англійської мови	50	
2. Планування і проведення позаурочного заходу	20	
3. Оформлення звітної документації , а саме: - конспектів уроків; - наочності; - конспекту позаурочного заходу; - індивідуального плану, щоденника у частині, що стосується викладання англійської мови, звіту; - науково-методичного повідомлення на конференцію	25	8 3 5 6 3
4. Захист звіту перед комісією	5	
<i>Загалом</i>	100	

Педагогіка

<i>Вид діяльності студента під час практики</i>	<i>Макс. к-ть балів</i>
1. Записи у щоденнику	40
2. Відгук класного керівника	12
3. Конспект виховного заходу	40
4. Звіт студента-практиканта	8
<i>Загалом</i>	100

Психологія

<i>Вид діяльності студента під час практики</i>	<i>Макс. к-ть балів</i>
1. Підготовка до психодіагностики та звіт за її результатами психодіагностики	30
2. Матеріали психодіагностики	10
3. Звіт про вивчення учнівської групи	50
4. Захист звіту перед комісією	10
<i>Загалом</i>	100

Виробнича педагогічна асистентська практика

Оцінка за проходження виробничої педагогічної асистентської практики є комплексною. Максимальна кількість балів за результатами виробничої педагогічної асистентської практики – **100 балів**. Оцінювання виконання кожного завдання відбувається за 12-бальною шкалою, які згодом переводяться за формулою у відповідну кількість балів, зокрема:

1. Проведення навчальних занять – 20 балів
2. Проведення виховного заходу – 5 балів
3. Зміст та оформлення звітної документації:

- Плани-конспекти лекційних занять – 10 балів
  - Плани-конспекти практичних занять – 10 балів
  - Сценарій виховного заходу - 5 балів
  - Тести з німецької мови – 5 балів
  - Самоаналіз проведеного заняття – 5 балів
  - аналіз заняття, проведеного колегою-практикантом – 5 балів
  - Звіт про практику – 10 балів
  - Матеріали наукової роботи (підготовлені тези / статтю, текст доповіді до наукової конференції) – 20 балів
4. Захист практики – 5 балів

11. ПОРЯДОК ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну кожної практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання її програми. Формою звітності за практику є письмовий звіт. Письмовий звіт разом з іншими документами (щоденник, характеристика та ін.) подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Щоденник практики — основний документ, що відображає поточну діяльність студента, етапи виконання завдань. Щоденник є частиною звіту студента.

Звітні матеріали виробничих практик студентів (щоденник, звіт, характеристика, відгуки тощо) зберігаються у кабінеті практики на факультеті.

Звіт з практики захищається здобувачем на комісії, призначеній факультетським керівником практики. До складу комісії входять три особи: керівники практики від кафедр Університету і, за можливості, від бази практики, а також викладачі дисциплін фахової підготовки. Комісія оцінює результати практики здобувачів за дворівневою шкалою оцінювання у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів на базах практики в останні дні її проходження або в Університеті впродовж двох тижнів навчальних занять після завершення практики. Підведення підсумків практики відбувається відповідно до вимог, передбачених робочою програмою практики. Місце, час і форма приймання заліку з практики визначається деканатом факультету і доводиться до відома здобувачів та керівників практик.

У здобувачів заочної форми навчання комісія може приймати залік з практики в період сесії, яка проходить після практики. Конкретна дата складання заліків з практики визначається в наказі ректора про направлення на практику.

Загальна оцінка за практику вноситься в відомість обліку успішності здобувача, в залікову книжку/індивідуальний навчальний план здобувача за підписом голови комісії та враховується стипендіальною комісією при

визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового семестрового контролю.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально) може бути надане право на проходження практики в інший термін за визначених умов.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Виробнича педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти III ступеня

Німецька та англійська мови

1. Крецька Ю.А. Методичні рекомендації щодо організації процесу адаптації майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності засобами діяльності профілюючих кафедр. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2014. 76 с.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурно-логічних схемах і таблицях : навчальний посібник / Укл. С.Ю. Ніколаєва, С.В. Гапонова та ін. К.: Ленвіт, 2004. 208 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / О.Б. Бігич, Н.Ф.Бориско, Г.Е. Борецька та ін. / За ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2011. 334 с.
5. Педагогічна практика : програма і методичні поради для студентів факультету іноземної філології : навч.-метод. посібник / за заг. ред. Т.П. Білоусової. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2016. 160 с. (Укладачі: Білоусова Т.П., Бондарчук Т.В., Вонсович В.П., Главацька О.І., Наїста О.П., Савицька О.В., Шулик П.Л.).
6. Педагогічна практика бакалаврів, спеціалістів та магістрантів з англійської мови. Укладач Главацька О.І. Кам'янець-Подільський: Видавництво Абетка-Світ, 2009. 80 с.
7. Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителя німецької мови (видання 3-є, перероблене) / Укл. Т.В. Боднарчук. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2016. 96 с.
8. Педагогічна практика. Методичні рекомендації для виконання завдань з англійської мови. Навч.-метод. посібник / укладач Главацька О.І. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2019. 60 с.
9. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного

- університету імені Івана Огієнка 30 травня 2018 р., протокол № 5. Введено в дію наказом ректора від 30.08.2018 р. № 62-ОД.
10. Теоретико-методичні основи педагогічної практики з англійської мови для студентів факультету іноземної філології. Укладач Главацька О.І. Кам'янець-Подільський: Видавництво Абетка-світ, 2012. 100 с.
  11. Теоретико-методичні основи педагогічної практики з англійської мови для студентів факультету іноземної філології / укладач Главацька О.І. Видання друге, доповнене. Кам'янець-Подільський: Видавництво Абетка-світ, 2014. 120 с.
  12. Шмирко О. С. Методичні рекомендації щодо забезпечення професійного розвитку майбутніх учителів іноземної мови засобами професійного спрямування навчальних занять з фаху. м. Кам'янець-Подільський : «Каліграф» 2015 р. 44 с.
  13. Періодичні видання: науково-методичні журнали «Іноземні мови», «Іноземні мови в школах України», «Англійська мова та література», «Deutsch», «English».
  14. Schmyrko O. Materialien für die Berufspraxis. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Каліграф» 2017 р. 82 с.

Зарубіжна література

1. Зарубіжна література. 10-11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання (рівень стандарту та профільний рівень), що затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407.
2. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, ротاپринт, 2014. 200 с.
3. Мацевко-Бекерська Л. Методика викладання світової літератури. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 320 с.
4. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. Сімферополь : Дайфі, 2011. 270 с.
5. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О.В.Малихін, І.Г.Павленко, О.О.Лаврентьєва, Г.І.Матукова. Кривий Ріг : КДПУ, 2010. 270 с.
6. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах : підручник для вищих навч. закл. Київ : Слово , 2010 . 432с.
7. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник.К. : ЦНЛ, 2007. 232 с.
8. Поліщук Л. Б. Методика навчання світової літератури : навчально-методичний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2016. 139 с.
9. Штейнбук Ф.М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: навч. посіб. для студ. вузів. К. : Кондор, 2010. 314 с.
10. Періодичні видання.

Виробнича педагогічна асистентська практика

Основна література

1. Curriculum für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten der Universitäten und pädagogischen Hochschulen. Kiew: Nationale linguistische Universität. 266 S.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Комплекси навчально-методичного забезпечення дисциплін кафедри німецької мови.
4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурно-логічних схемах і таблицях : навчальний посібник / Укл. С.Ю. Ніколаєва, С.В. Гапонова та ін. К.: Ленвіт, 2004. 208 с.
5. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. / О.В. Малихіна, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г.Ш. Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262 с.
6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
7. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / О. Б. Бігич, Н. Ф.Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / За ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2011. 334 с.
8. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К.: А.С.К., 2004 – 192 с.
9. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник. К.: Фірма «ІНКОС», 2006. 248 с.
10. Шмирко О. С. Методичні рекомендації щодо забезпечення професійного розвитку майбутніх учителів іноземної мови засобами професійного спрямування навчальних занять з фаху / О. С. Шмирко. — м. Кам'янець-Подільський : «Каліграф» — 2015 р. — 44 с.
11. Schmyrko O. Materialien für die Berufspraxis / O. Schmyrko. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Каліграф» – 2017 р. – 82 с.